

Aanvullende gegevens over de spillebeenvliegen en de boomschorsvlieg in Nederland (Diptera: Tanypezidae, Calobatidae, Micropezidae en Megamerinidae)

V. S. VAN DER GOOT

GOOT, V. S. VAN DER, 1992. ADDITIONAL DATA ABOUT THE TANYPEZIDAE, CALOBATIDAE, MICROPEZIDAE AND MEGAMERINIDAE (DIPTERA) OF THE NETHERLANDS. - *ENT. BER., AMST.* 52 (2): 22-23.

Abstract: Additional data about localities and flight periods in The Netherlands of *Tanypeza longimana*, *Micropeza lateralis*, *M. corrigiolata*, *Calobata nigricornis* and *Megamerina dolium* are given. The characteristic for females of *Calobata femoralis* found by Stackelberg (1970) is considered invalid and a new characteristic for males and females of this species is described.

N. Anslinstraat 42, 1068 WN Amsterdam.

Inleiding

De naam spillebeenvlieg is afgeleid van de zeer lange, dunne poten van deze vliegen. Tot de spillebeenvliegen worden drie vliegenvamilies gerekend: Tanypezidae, Calobatidae en Micropezidae. Het betreft de langpootvlieg (*Tanypeza longimana* Fallén), de draadpootvliegen (*Micropeza corrigiolata* (Linnaeus) en *M. lateralis* Meigen) en de steltvliegen (zes *Calobata*-soorten). In dit artikel wordt tevens de tot de Megamerinidae behorende boomschorsvlieg (*Megamerina dolium* (Fabricius)) behandeld, omdat, hoewel de poten niet spillebeenachtig zijn, deze vlieg nauw verwant is aan de overige families. Alle genoemde soorten werden reeds door De Meijere (1939) van Nederland vermeld en zijn, met hun kenmerken, te vinden in Van der Goot & Van Veen (1987). Dit artikel geeft aanvullende gegevens op deze laatste publikatie.

Levenswijze

Colyer & Hammond (1968) vermelden dat vliegen van *Calobata* en *Micropeza* bladluizen en kleine tipuliden vangen. Rotheray (1989) zegt dat ze soms in groot aantal in de schaduw te vinden zijn bij bladluiskolonies. Mogelijk zijn de zeer lange poten van belang om mieren te ontwijken.

Vindplaatsgegevens en vliegtijden, determinatiekenmerk

Tanypeza longimana werd in 1987 (locus citatus) van slechts tien vindplaatsen vermeld. Hier kunnen aan toegevoegd worden Castricum, Deventer (beide leg. R. Ketelaar), Rouveen (Overijssel), Noordlaren (Drenthe), de St. Pietersberg (alle drie leg. B. van Aartsen), Dordrecht (leg. W. van Steenis) en Havelte (Drenthe) (leg. D. Tempelman). De soort is vrij zeldzaam, maar toch in een groot deel van Nederland aangetroffen (niet in Friesland, Groningen, Utrecht, Zeeland en op de Waddeneilanden).

Van *Micropeza lateralis* is sinds 1987 slechts de vangst van één exemplaar (St. Pietersberg) bekend. Daaruit valt af te leiden dat de soort een terugslag doormaakt (voor 1987 op 23 vindplaatsen in Nederland gevonden, tussen 1980 en 1987 17 exemplaren verzameld).

Micropeza corrigiolata is plaatselijk talrijk. De vliegtijd is half mei tot eind september.

Van de *Calobata*-soorten is *C. nigricornis* Zetterstedt sinds 1987 gevonden te Oud-Avereest (Wildenberg), Vijlen (Limburg) en Neerijnen (Gelderland) en voor 1987, maar nog niet geregistreerd, te Best en Tegelen (alle leg. B. van Aartsen). Het blijft een zeldzame soort, die in totaal van 17 vindplaatsen bekend is.

Calobata femoralis Meigen werd in 1987

(l.c.) van vier vindplaatsen (vier mannetjes) vermeld, terwijl vastgesteld werd dat de wijfjes onbepaald waren, omdat het door Stackelberg (1970) ontdekte kenmerk (een geheel behaard episternum ten opzichte van het slechts op het achterste deel behaarde episternum bij *C. cibaria* (Linnaeus)) niet bruikbaar bleek. Wijfjes van *C. cibaria* van vindplaatsen waar nooit *C. femoralis* mannetjes gevangen waren, ook niet binnen 50 km afstand, hadden namelijk vaak een geheel behaard episternum. Het trof dan ook bijzonder goed dat de heer B. van Aartsen te Winterswijk op 8.v.1989 drie mannetjes sleepte van *C. femoralis*. Bij deze vangst was een wijfje, maar geen enkel mannetje van de zeer gewone *C. cibaria*, die in Nederland ook nooit begin mei verzameld werd. Na onderzoek kon ik vaststellen dat dit wijfje tot *C. femoralis* behoorde. Zowel mannetjes als wijfjes van deze soort hebben op de bovenzijde van de voorste dij een beharing van zeer kleine, zwarte haartjes (vergroting 40×), bij mannetjes en wijfjes van *C. cibaria* is deze beharing geheel geel tot geel gemengd met enkele zwarte haartjes. Onderzoek van de voorlopig als *C. cibaria* gedetermineerde wijfjes uit de Achterhoek en Zuid-Limburg in de verzameling van het Zoölogisch Museum te Amsterdam leverde geen wijfjes van *C. femoralis* op.

Megamerina dolium kent een vliegtijd van half mei tot begin september. In de duinen is de soort gevonden in het Middenduin te Overveen en in het Zwarte Veld te Vogelenzang (beide leg. H. de Jong). Aan de rand van het Gooi is nog een vangst van 's-Graveland. De

soort komt in het binnenland en Zuid-Limburg verspreid voor (bijna dertig vindplaatsen).

Een fotokopie van mijn kaartsysteem van de in de titel vermelde families is voor belangstellenden op aanvraag verkrijgbaar. In dit kaartsysteem staan vindplaatsen en data van Nederlandse vondsten en de collecties waarin de betreffende vliegen zich bevinden.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar de heren B. van Aartsen, P. Beuk, H. de Jong, R. Ketelaar, W. van Steenis, D. Tempelman en J. H. C. Velterop, die hun waarnemingen beschikbaar stelden.

Literatuur

- COLYER, C. N. & C. O. HAMMOND, 1968. *Flies of the British Isles*: 1-384. F. Warne en Co., London, New York.
- GOOT, V.S. VAN DER & M. VAN VEEN, 1987. *De spillebeenvliegen, wortelvliegen en wolzwevers van Noordwest-Europa, in het bijzonder van Nederland*: 1-60. Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.
- MEIJERE, J. C. H. DE, 1939. Naamlijst van Nederlandsche Diptera afgesloten 1 April 1939. - *Tijdschr. Ent.* 82 (suppl.): 137-174.
- ROTHERAY, G. E., 1989. *Aphid predators*: 1-77. Richmond Publishing Co., Slough.
- STACKELBERG, A. A., 1970. Calobatidae. - In: *Determineertabellen voor de insecten van het Europese deel van de U.S.S.R.* (G. J. Bei-Bienko ed.) 103: 1-943. Akademie van Wetenschappen der U.S.S.R., Leningrad (Russisch).

Geaccepteerd 3.x.1991.